

HPV - Q&A

Za jakie choroby odpowiada wirus brodawczaka ludzkiego?

Wybrane typy HPV odpowiadają za rozwój nowotworów. Tzw. nowotwory HPV-zależne odpowiadają głównie za rozwój: raka szyjki macicy, ale także prącia, sromu, pochwy, odbytu oraz głowy i szyi (m.in. nowotwory jamy ustnej, gardła, krtani, zatok przynosowych). Wirus HPV odpowiada za występowanie zmian skórnych, zmian okolicy zewnętrznych narządów płciowych, odbytu oraz w obrębie innych błon śluzowych, np. jamy ustnej, gardła i krtani.

Większość aktywnych seksualnie osób ulega zakażeniu HPV przynajmniej raz w życiu.

W jaki sposób może dojść do zakażenia wirusem HPV?

Infekcja wirusem HPV może rozwinąć się bardzo łatwo. Do zakażenia dochodzi podczas bezpośredniego kontaktu ze skórą lub błoną śluzową. Drogą zakażenia może być stosunek płciowy, dotyk okolic narządów płciowych, a także kontakt ze śliną, na przykład podczas pocałunku. Należy pamiętać, że używanie prezerwatyw podczas stosunku nie chroni całkowicie przed zakażeniem. Zakażenie może zostać również przeniesione z matki na dziecko podczas porodu.

Dlaczego szczepienia ochronne są tak istotne?

HPV odpowiada za występowanie zmian skórnych oraz nowotworów. Szacuje się, że wirus jest przyczyną około 5% wszystkich nowotworów na świecie. Każdego roku około 625 600 kobiet i 69 400 mężczyzn zachoruje na nowotwór związany z zakażeniem HPV.

W Polsce rocznie rozpoznawanych jest około 3000 nowych przypadków raka szyjki macicy, z czego około połowa chorujących kobiet umiera z tego powodu. Mała wyszczepialność przeciwko wirusowi HPV oraz rzadkie wykonywanie badań cytologicznych sprawia, że Polska jest jednym z europejskich krajów o największym wskaźniku umieralności z powodu raka szyjki macicy.

Jaka jest grupa docelowa szczepień przeciw HPV?

Według Programu Szczepień ochronnych szczepienia przeciw HPV są zalecane osobom od ukończenia 9. roku życia - zarówno dziewczętom, jak i chłopcom.

Kiedy szczepienie ochronne jest najbardziej skuteczne?

W celu osiągnięcia możliwie największej skuteczności, szczepienie powinno się wykonać przed inicjacją seksualną, jednak można zaszczepić się również później. Szczepienie przeciw HPV jest również rekomendowane kobietom, które są diagnozowane i leczone z powodu przedrakowych zmian szyjki macicy.

HPV - Q&A

Dlaczego warto szczepić również chłopców?

Zarówno kobiety jak i mężczyźni są nosicielami HPV, a więc stanowią potencjalny wektor zakażenia dla innych osób. Ponadto obie płcie chorują na nowotwory wynikające z zakażenia wirusem HPV.

Czy szczepionki przeciw HPV są bezpieczne?

Tak, bezpieczeństwo szczepionek przeciw HPV zostało udowodnione w wielu badaniach klinicznych. Podano około 300 milionów dawek szczepionek przeciw HPV, które po wprowadzeniu na rynek były dalej monitorowane pod kątem bezpieczeństwa. Najczęściej występujące objawy niepożądane są łagodne i szybko ustępują.

Czy szczepienie może spowodować, że dziecko zachoruje?

Podanie szczepionki nie może wywołać zakażenia HPV ani chorób wywoływanych przez wirusa.

Jakie działania niepożądane mogą wystąpić po szczepieniu przeciw HPV?

Do najczęściej występujących odczynów poszczepiennych należą łagodne i krótko utrzymujące się reakcje miejscowe - ból, obrzęk, zaczerwienienie w miejscu wkłucia. Mogą wystąpić objawy ogólne, takie jak gorączka czy reakcje alergiczne, które przeważnie są łagodne i mają charakter samoograniczający. Sporadycznie może wystąpić reakcja alergiczna na jeden ze składników szczepionki.

Kiedy możemy stwierdzić wystąpienie NOP?

O niepożądanych odczynach poszczepiennych (NOP) mówimy, gdy w związku przyczynowym i czasowym z podaniem szczepionki pojawią się zaburzenia stanu zdrowia, spowodowane nadmierną reakcją organizmu.

Czy szczepionki przeciw HPV są skuteczne?

Tak, szczepionki przeciw HPV są bardzo skuteczne. Chronią przed zakażeniami wirusami HPV oraz rakiem szyjki macicy, wywołanym typami wirusa, które są obecne w szczepionkach. Badania wykazały, że w przypadku osób nienarażonych wcześniej na zakażenie HPV, skuteczność szczepionek wynosi 89% w zapobieganiu infekcjom w zależności od typu wirusa. W zakresie zapobiegania zaawansowanym stanom przednowotworowym, skuteczność sięga 100%.

HPV - Q&A

Jakie preparaty szczepionek przeciw HPV są dostępne w Polsce?

Na polskim rynku dostępne są dwie szczepionki przeciw HPV: Cervarix i Gardasil 9. Preparat Cervarix jest szczepionką 2-walentną, która zawiera antygeny typów HPV 16 i 18. Szczepionka Gardasil 9 to preparat 9-walentny, który zawiera antygeny typów HPV 6, 11, 16, 18, 31, 33, 45, 52, 58.

Jak należy prawidłowo administrować szczepionkę przeciw wirusowi HPV u osób do 14 roku życia?

Szczepionkę podaje się w schemacie 2-dawkowym.

- Cervarix:
 - u osób w wieku 9 do 14 lat - schemat dwudawkowy, po podaniu pierwszej dawki, kolejna po 5-13 miesiącach.
- Gardasil 9:
 - u osób w wieku 9 do 14 lat - schemat dwudawkowy 0-6 miesięcy (druga dawka szczepionki podawana jest 6 miesięcy po pierwszej).

Jak należy prawidłowo administrować szczepionkę przeciw wirusowi HPV u osób w wieku 15 lat i wyżej?

Szczepionkę podaje się w schemacie 3-dawkowym.

Cervarix: schemat trzydawkowy 0-1-6 miesięcy (druga dawka szczepionki podawana jest 1 miesiąc po pierwszej, a trzecia dawka szczepionki – 6 miesięcy po podaniu pierwszej dawki).

Gardasil 9: schemat trzydawkowy 0-2-6 miesięcy (druga dawka szczepionki podawana jest 2 miesiące po pierwszej, a trzecia dawka szczepionki – 6 miesięcy po podaniu pierwszej dawki).

Przed jakimi typami wirusa HPV chroni szczepionka Cervarix?

Szczepionka dwuwalentna zawiera antygeny przeciwko typom HPV 16 i 18. Jej działanie obejmuje zapobieganie wystąpienia zmian przednowotworowych w narządach płciowych i odbycie, a także zmniejszenie ryzyka rozwoju raka szyjki macicy i odbytu związanego z onkogennymi typami HPV. Dla szczepionki dwuwalentnej obserwowane jest także zjawisko “cross-protection”.

Czym jest zjawisko “cross-protection”?

Zjawisko polega na tym, iż oprócz zamierzonego efektu ochronnego preparatu przeciw serotypom wirusa wskazanym przez producenta, szczepionka uodparnia również przeciwko innym, dodatkowym genotypom wirusa HPV. Krzyżowy efekt ochronny przeciw wariantom nieobjętym szczepionką wynika z podobieństwa ich budowy.

HPV - Q&A

Przed jakimi typami wirusa HPV chroni szczepionka Gardasil?

Szczepionka 9-walentna zawiera antygeny przeciwko typom HPV 6, 11, 16, 18, 31, 33, 45, 52, 58. Pięć z nich to wirusy wysokiego ryzyka onkologicznego, a dwa to typy niskiego ryzyka, które są odpowiedzialne za powstawanie brodawek narządów płciowych.

Czy szczepionkę Gardasil można koadministrować?

Możliwe jest podanie szczepionki przeciw HPV jednocześnie (podczas jednej wizyty, w dwa odległe anatomicznie miejsca) z innymi szczepionkami. Zgodnie z zapisami w charakterystyce produktu leczniczego, szczepionka Gardasil 9 może być podawana jednocześnie ze szczepionkami przeciw błonicy, tężcowi i krztuścowi: Tdap, Td-IPV i Tdap-IPV.

Czy szczepionkę Cervarix można koadministrować?

Szczepionka Cervarix dodatkowo może być podawana ze: szczepionką przeciw zapaleniu wątroby typu B, skojarzoną szczepionką przeciw zapaleniu wątroby typu A i B szczepionką przeciw błonicy, tężcowi i krztuścowi (bezkomórkowej) z lub bez antygenów poliomyelitis (szczepionki dTpa i dTpa-IPV), szczepionką przeciwko meningokokom grupy A, C, W-135, Y skoniugowaną z toksoidem tężcowym (MenACWY-TT).

Jak należy przeprowadzić proces szczepienia?

Ból i niepokój podczas szczepienia mogą wywołać omdlenia, szczególnie często w grupie młodzieży. Z tego powodu należy zapewnić im komfortowe warunki. Młody pacjent powinien być zapewniony o bezpieczeństwie procedury, a samo podanie szczepionki powinno być przeprowadzone w pozycji leżącej lub siedzącej. Po szczepieniu pacjent powinien być obserwowany przez 30 minut.

Jak powinno wyglądać postępowanie w przypadku omdlenia?

W przypadku utraty przytomności po podaniu szczepienia, zaleca się monitorowanie pacjenta przez personel medyczny do momentu, aż odzyska on świadomość, co zazwyczaj występuje w ciągu kilku minut. Taka procedura pozwala na dokładne ocenienie sytuacji i podejmowanie ewentualnych dalszych działań medycznych, jeśli to konieczne.

HPV - Q&A

O czym należy poinformować rodzica przed zaszczepieniem dziecka przeciw HPV?

Rozmowa z rodzicem powinna uwzględniać omówienie korzyści, jakie płyną ze szczepienia - jego ochronnego działania przed wieloma rodzajami nowotworów i innych chorób wywoływanych przez HPV. Warto również omówić korzyści społeczne, jakie niesie ze sobą wysoki odsetek zaszczepionych osób w kontekście ograniczania rozprzestrzeniania się HPV w społeczeństwie. Opiekunowie powinni zostać zapewnieni o bezpieczeństwie i skuteczności szczepionki, ale także poinformowani o możliwych działaniach niepożądanych.

Gdzie znaleźć materiały edukacyjne dla pacjentów?

Na stronie Polskiego Towarzystwa Medycyny Rodzinnej dostępne są broszury informacyjne dla pacjentów. Można również skorzystać z poradników pochodzących z innych inicjatyw, przykładowo [dostępnych na stronie szczepienia.info](http://dostepnych.na.stronie.szczepienia.info).

Ile kosztuje szczepionka w Powszechnym programie szczepień przeciw HPV?

Szczepienie szczepionkami Cervarix oraz Gardasil w programie jest bezpłatne.

Kto kwalifikuje się do programu szczepień Ministerstwa Zdrowia?

Dzięki realizacji powszechnego programu szczepień przeciw HPV w ramach Narodowej Strategii Onkologicznej, szczepionka jest bezpłatna dla grupy pacjentów, do której należą: dziewczęta po ukończeniu 11. roku życia do 14 roku życia oraz chłopcy po ukończeniu 11. roku życia do 14 roku życia.

Jak można zarejestrować się na szczepienie?

Aby zapisać dziecko na szczepienie, rodzic może umówić wizytę:

- przez Internetowe Konto Pacjenta (IKP),
- przez infolinię +48 800 100 101,
- w przychodni Podstawowej Opieki Zdrowotnej (POZ).

Czy wszystkie placówki POZ w Polsce prowadzą szczepienia przeciw HPV? Czy dołączenie placówki do programu jest obowiązkowe?

Nie, nie każda placówka realizuje program szczepień przeciw wirusowi brodawczaka ludzkiego. Mapa placówek POZ, w których dostępne są szczepienia jest dostępna pod adresem: pacjent.gov.pl/aktualnosc/szczepienie-ktore-chroni-przed-rakiem.

Dołączenie placówki do programu nie jest obowiązkowe, ale przystąpienie do programu pozwala na zapewnienie szerszego dostępu do szczepień ochronnych dla populacji objętej deklaracją lekarza rodzinnego/pielęgniarki.

HPV - Q&A

Czy aby udać się na szczepienie konieczne jest wcześniejsze posiadanie skierowania?

W przypadku powszechnego programu szczepień nie trzeba posiadać skierowania wystawionego przez lekarza. Szczepienie nie musi odbywać się w placówce POZ, w której dziecko ma złożoną deklarację wyboru lekarza.

Jak postępować w przypadku braku możliwości skorzystania z programu MZ?

W tym przypadku można skorzystać z refundacji aptecznej. Dzieci w wieku poniżej 18 lat (a kwalifikujące się wiekowo do podania szczepienia) mogą skorzystać z bezpłatnej szczepionki 2-walentnej Cervarix. Jest to alternatywna dla dzieci, których nie obejmuje Powszechny program bezpłatnych szczepień przeciw HPV lub których rodzice podjęli decyzję o szczepieniu poza Programem.

Czy w przypadku korzystania z refundacji aptecznej konieczna jest recepta?

W tym wypadku, aby wykupić szczepionkę wymagana jest recepta z wpisaniem kodem uprawnienia dodatkowego „DZ”. Wg aktualnie obowiązujących przepisów receptę taką może wystawić lekarz podstawowej opieki zdrowotnej.

Które preparaty szczepionek dostępne są w refundacji aptecznej?

W programie dostępna jest jedynie szczepionka Cervarix. Szczepionka Gardasil aktualnie nie jest objęta refundacją apteczną, co powoduje, że Pacjenci muszą zapłacić pełną kwotę za preparat, jeśli chcą realizować cykl szczepień poza Powszechnym programem bezpłatnych szczepień przeciw HPV.

Czy osoby dorosłe również mogą skorzystać z refundacji aptecznej szczepionki Cervarix?

Dla dorosłych ta szczepionka jest dostępna w ramach 50% refundacji. Aby otrzymać ten preparat należy zgłosić się do lekarza o wystawienie recepty w odpowiedniej refundacji.

Jak powinna wyglądać procedura szczepienia w przypadku korzystania z refundacji aptecznej?

Aby móc zakupić szczepionkę należy zgłosić się do lekarza, który wypisze receptę na odpowiedni preparat. Z receptą należy się zgłosić do apteki, aby zakupić szczepionkę. Do czasu wykonania szczepienia preparat należy przechowywać w odpowiednich warunkach, zgodnie z ulotką - w lodówce (2°C-8°C). W celu wykonania szczepienia należy się zgłosić do lekarza POZ z zakupioną szczepionką, aby przeprowadzić badanie kwalifikujące, w przypadku braku przeciwwskazań można wykonać szczepienie

HPV - Q&A

Czy każda placówka POZ może prowadzić szczepienia przeciw HPV?

Tak, dowolna poradnia podstawowej opieki zdrowotnej ma możliwość prowadzenia szczepień, konieczne jest jednak włączenie się do programu i zarejestrowanie punktu udzielania świadczeń, czyli Miejsca Udzielania Świadczeń Zdrowotnych (MUŚ).

Jak przystąpić do programu realizacji szczepień ochronnych?

Instrukcję obsługi szczepień przeciw HPV można znaleźć w aplikacji gabinet.gov.pl w systemie e-Rejestracji Centralnej w postaci 6 plików wideo lub w wersji PDF.

Jak dokonać podłączenia placówki medycznej POZ do systemu e-Rejestracji Centralnej?

Przekazanie informacji odbywa się poprzez wypełnienia formularza na stronie gabinet.gov.pl.

Schemat wyboru opcji i przeprowadzenia akcji w systemie prezentuje się następująco: Strona główna > Wybierz miejsce udzielania świadczeń > Rejestracja > Przekaż dane MUŚ > Wybierz komórkę, której dane będziesz konfigurować > Szczegóły > Uzupelnienie danych > Zapisz dane MUŚ.

Kto wyznacza harmonogram szczepień?

Utworzenie harmonogramu i wolnych terminów na szczepienia ustala placówka POZ w sposób indywidualny. Instrukcja dostępna jest pod adresem: Instrukcja.

Pamiętaj, aby utworzyć harmonogram przed aktywacją danych MUŚ.

Jak aktywować dane Miejsca Udzielania Świadczeń?

Aby aktywować dane MUŚ konieczne jest przeprowadzenie następujących akcji na stronie gabinet.gov.pl: Wybierz miejsce udzielania świadczeń > Rejestracja > Przekaż dane MUŚ > Wybierz komórkę organizacyjną > Szczegóły > Aktywuj dane MUŚ > Potwierdź. Instrukcja.

Przyjęcie danych podmiotu do MUŚ oznacza zintegrowanie go z Centralną e-Rejestracją oraz uwzględnienie go na rejestrze miejsc przeprowadzających szczepienia przeciwko HPV.

O czym należy się upewnić przed zamówieniem szczepionek do punktu POZ?

Przed zamówieniem należy upewnić się, że Twoje Miejsce Udzielania Świadczeń figuruje na mapie Punktów Szczepień dostępnej na stronie internetowej: pacjent.gov.pl/aktualnosc/szczepienie-ktore-chroni-przed-rakiem#mapaHPV.

HPV - Q&A

Jak zamówić szczepionki do punktu udzielania świadczeń zdrowotnych?

Zamówienie należy złożyć do właściwej lokalnie Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej (PSSE) na zasadach przyjętych dla szczepień obowiązkowych. Formularz zamówienia na szczepionki jest dostępny pod tym [adresem](#). Należy pamiętać, że złożenie zamówienia musi nastąpić dopiero po rejestracji pacjenta na szczepienie, aby uwzględniało ono rzeczywiste zapotrzebowanie pod względem rodzaju szczepionki i jej ilości. Jeśli szczepionka, która została podana w trakcie szczepienia będzie pochodzić z innego źródła, świadczenie nie zostanie rozliczone.

W jaki sposób należy przechowywać szczepionkę po zakupieniu?

Do czasu wykonania szczepienia preparat należy przechowywać w odpowiednich warunkach, zgodnie z ulotką - w lodówce, w temperaturze 2°C-8°C.

Co należy zrobić w przypadku zamówienia zbyt dużej ilości szczepionek w stosunku do zapotrzebowania?

W sytuacji zamówienia zbyt dużej ilości szczepionek, PSSE nie akceptuje zwrotów. W takim przypadku, należy zanotować to w protokole strat, który stanowi wewnętrzny dokument przechowywany w Placówce Ochrony Zdrowia.

Kto jest uprawniony do kwalifikacji i wykonania szczepienia osób niepełnoletnich?

Dla pacjentów niepełnoletnich do kwalifikowania do szczepienia przeciw HPV są uprawnieni lekarze i felczerzy. Lekarze i felczerzy są również uprawnieni do samego wykonania szczepienia niepełnoletnich, podobnie jak pielęgniarki, położne, ratownicy medyczni, a także higienistki szkolne posiadające przeszkolenie w zakresie szczepień ochronnych.

Kto jest uprawniony do kwalifikacji i wykonania szczepienia osób dorosłych?

Dla pacjentów dorosłych do kwalifikowania do szczepienia są uprawnieni lekarze i felczerzy, a także inne wymienione w ustawie zawody medyczne, do których należą: lekarze dentyści, pielęgniarki, położne, ratownicy medyczni. Dorosłych pacjentów mogą kwalifikować również fizjoterapeuci, diagnosty laboratoryjni lub farmaceuci, którzy uzyskali dokument potwierdzający ukończenie szkolenia teoretycznego, dostępnego na platformie e-learningowej CMKP. Ta sama grupa personelu medycznego, a także higienistki szkolne są uprawnieni do wykonywania szczepień osób dorosłych.

HPV - Q&A

Jak przebiega kwalifikacja do szczepienia?

Kwalifikacja do szczepienia przeciw HPV nie różni się od kwalifikacji do innych rodzajów szczepień. Niezbędne jest przeprowadzenie badania podmiotowego i przedmiotowego. Należy poinformować pacjenta o planie przebiegu szczepienia oraz możliwych niepożądanych odczynach poszczepiennych. Instrukcja wprowadzenia badania kwalifikacyjnego w aplikacji gabinet.gov jest dostępna pod adresem: [Instrukcja](#).

Jakie są przeciwwskazania do wykonania szczepienia?

Jedynym przeciwwskazaniem bezwzględnym jest reakcja anafilaktyczna, która wystąpiła po poprzedniej dawce szczepionki lub po jednym z jej składników. Łagodne i umiarkowane reakcje po wcześniejszych dawkach, takie jak ból, zaczerwienienie, obrzęk w miejscu wkłucia, czy umiarkowana gorączka są tylko przeciwwskazaniami czasowymi i nie wykluczają podania kolejnej dawki. Do przeciwwskazań względnych należą:

- ostra choroba o umiarkowanym lub ciężkim przebiegu np. angina paciorkowcowa, grypa, ostre zapalenie oskrzeli lub ostra biegunka,
- ciężkie choroby gorączkowe,
- zaostrzenie przewlekłego procesu chorobowego.

W przypadku wystąpienia ostrych objawów chorobowych, należy odroczyć wykonanie szczepienia, do momentu ich ustąpienia. U pacjentów przewlekłe chorych należy czekać na osiągnięcie remisji i ustabilizowanie stanu zdrowia.

Czy można wykonywać szczepienie przeciw HPV w okresie ciąży i laktacji?

Nie ma wystarczających danych, aby zalecić podawanie szczepionek Gardasil i Cervarix w czasie ciąży. W przypadku kobiet ciężarnych, szczepienie należy wykonać dopiero po zakończeniu ciąży. W celu wykluczenia ciąży, wystarczą informacje podane podczas przeprowadzania wywiadu lekarskiego, nie ma konieczności przeprowadzania badania ginekologicznego ani wykonywania testu ciążowego.

Podanie szczepionki Gardasil w okresie laktacji jest uważane za bezpieczne. Wpływ szczepionki Cervarix na kobiety karmiące piersią nie został oceniony w badaniach, dlatego szczepienie w tym okresie wykonuje się tylko w przypadku, gdy potencjalne korzyści przewyższają ewentualne ryzyko.

HPV - Q&A

Jakie są konieczne do spełnienia warunki, aby rozliczyć szczepienie?

Aby dokonać rozliczenia szczepienia, konieczne jest:

- Poprawne zarejestrowanie i podpisanie eKarty szczepień po wcześniejszym badaniu kwalifikacyjnym
- Poprawne zapisanie i zrealizowanie wizyty szczepiennej za pośrednictwem systemu e-Rejestracji Centralnej.

Jaki jest koszt wykonania procedury szczepienia przeciw HPV?

Kwota za wykonanie szczepienia przeciwko HPV wynosi 29,74 zł.

Jaki kod ICD-10 powinien być wykorzystany w trakcie rozliczania procedury?

Prawidłowy kod to Z25.8 Potrzeba szczepień przeciwko innym określonym pojedynczym chorobom wirusowym.

Jaki kod ICD-9 powinien być wykorzystany w trakcie rozliczania procedury?

Rejestracja wizyty szczepiennej powinna zostać wykonana na procedurę szczepienia 99.559 (podstawa wizyty "brak skierowania") z zaznaczeniem finansowania: „Publiczne – szczepienie w punkcie szczepień”.

W jaki sposób należy dokonać zgłoszenia NOP?

Na stronie głównej, w zakładce dotyczącej Szczepień, należy skorzystać z funkcji Wyszukaj, aby odnaleźć odpowiednią eKartę szczepienia. Kliknięcie na ikonę przedstawiającą trzy krople w pionie spowoduje pojawienie się listy opcji. W tym miejscu, wybierając Zgłoś NOP, należy wypełnić formularz zgłoszenia niepożądanego odczynu po szczepieniu.

